

EL NAIXEMENT DEL BARRI

Els antecedents del barri - Els primers montbauencs - El naixement del barri

Els primers montbauencs

ELS PRIMERS MONTBAUENCs:

LES MASIES.

Abans de del naixement del barri, Montbau ja havia deixat de ser una zona més del massís de Collserola, despoblada i verge. Com a qualsevol zona de muntanya i pas (en aquest cas cap a Barcelona), Montbau es va convertir inicialment en el lloc ideal per col·locar un monestir, una casa espiritual o una ermita. Can Frares, La Granja nova dels Jerònims o la més antiga encara Ermita de Sant Cebrià són bones mostres que els primers montbauencs van arribar a aquesta terra fa ja uns quants segles.

Però en l'àmbit civil també existeix documentació molt extensa que situa Montbau (i de fet gran part de la Vall d'Hebron) com una zona d'estiu de la burgesia catalana del segle XIX i XX. Montbau es va arribar convertir en una zona idíl·lica per tenir una segona residència luxosa amb amplis i espectaculars jardins que poguessin ser la enveja de la classe alta barcelonina. Can Gallart i Can Llupià no són només el millor reflexe de l'època sinó que a més han deixat al barri un patrimoni històric envejable: El Palau de les Heures i el Parc del Laberint. Can Barret (de la que únicament es conserva la font del mateix nom) tenia una jardins meravellosos que desgraciadament no han arribat fins a nosaltres.

No està de més conèixer aquesta realitat primigènia del barri, perquè aquest origen selecte dels primers habitants es corresponia amb la posterior idea inicial de les autoritats franquistes de convertir el futur polígon de Montbau en la joia de la corona dels polígons de la ciutat comtal.

Sant Cebrià - Can Barret - Can Frares - Can Gallart (Les Heures) - Can Llupià (El laberint) - Can Moragas - La granja nova dels jerònims -
Les llars de matrimonis vells - Llars Anna Gironella de Mundet - Residència Sanitària de la Vall d'Hebron

L'ermita de Sant Cebrià.

De temps immemorials s'aixeca, al fons d'un abrupta torrentera, en el vessant encarat a llevant d'un replec de la serralada de Collserola, l'ermita dedicada als màrtirs cristians del segle III, sant Cebrià d'Antioquia, i santa Justina. No hi ha cap notícia de l'origen d'aquest eremitori, si bé és indubtable la seva antigor.

La capella és una mena de dau lleugerament rectangular de poc més de cinc metres de costat. Obrada amb llicorelles del mateix lloc, tallades en forma de carreuons poc treballats, els murs rogencs de pedra vista suggereixen el treball d'un mà d'obra arcaica, potser pre-romànica. Ha sofert moltes transformacions, especialment la façana que ara és arrebossada i té el portal de llinda plana, i un campanaret d'espadanya al damunt. En un nivell més baix, la caseta de l'ermità, de planta baixa i pis, adossada al costat nord de la capella, té al davant una porxada i un petit espai per a l'esbarjo dels visitants. El conjunt actual manté l'aire dels eremitoris del segle XVIII, presidit per un corpulent i vell xiprer.

L'ermita de sant Cebrià, inclosa dins una extensa heretat ampliada notablement amb la desamortització, és propietat del marquès d'Alfarràs. El portal, clos amb una senzilla reixa, permet veure l'interior on es mostra un vell retaule d'estil plateresc amb pintures de factura discreta. Se l'hi ha renovat les imatges de sant Cebrià i de santa Justina de la fornícula central, així com les de sant Francesc d'Assís i de sant Ignasi de Loïola. Als murs laterals pengen de nou ex-vots naïfs seguint l'antiga tradició. Uns bancs d'obre corren al peu d'aquestes parets. La capella està dignament cuidada i en bon estat de conservació.

Molt a prop i un xic més amunt, a uns cent metres de distància, hi ha la font de la Llet. És una petita deu d'aigua clara i transparent molt ben condicionada, que raja constantment per tres brocs distints. Per raó de l'aparent contradicció entre el nom de la font i la quantitat de líquid s'ha dit que possiblement la denominació sigui una corrupció del nom Leds o Ledus d'un antic propietari mencionat en la documentació medieval.

Per tradició s'hi afirma que en aquesta ermita hi feren estada, en el segle XIII sant Francesc d'Assís, i en el XVI sant Ignasi de Loïola, i que més tard Sant Francesc Xavier i un reduït nombre de jesuïtes també hi acudiren. Documentalment, sols consta l'existència d'un llegat de 3 sous fets l'any 1278, i l'enregistrament entre els anys 1662 i 1744, de diverses llicències del Vicari General de la Diòcesi, esteses a favor dels que volien servir-hi d'ermità.

Altra cosa és la fundació dels mínims i la presència de fra Bernat Boïl l'any 1492 en el lloc dit Sant Cebrià d'Horta. Una pragmàtica de Pere III el Cerimoniós, de l'any 1370, prohibia als ordes religiosos d'establir nous convents dins la ciutat de Barcelona sense l'autorització expressa del Consell de Cent. Sembla que fou aquest el motiu de l'edificació fora de muralles en el segle XIV, XV i XVI dels monestirs dels franciscans de Jesús, dels Jerònims de la Vall d'Hebron, dels caputxins del Mont-Calvari i d'algun altre. Els mínims toparen amb la mateixa disposició malgrat la protecció formal del rei Ferran II el Catòlic.

Fra Bernat Boïl, sacerdot d'estirp nobiliària, secretari privat i conseller del rei Ferran gestionà amb èxit davant Carles VIII de França l'afer de recuperació de les comarques de la Cerdanya i del Rosselló empenyorades per Joan II. Sembla que Boïl anà a Tours l'any 1486 on freqüentà amb sant Francesc de Paula, fundador d'un nou orde de religiosos ermitans o mínims, en qui trobà una gran ajuda. Fou fra Boïl un personatge d'aspectes molt diversos. De comissari del rei en el sufocament de les rebel·lions de les illes de Sardenya i de Sicília de l'any 1480, passà

havia estat abans el mas Gelabert i que a partir d'aquell moment, l'11 de gener de 1851, va passar a ser conegut com a Can Barret.

Can Barret es va convertir en un lloc al gust de l'època romàntica, amb bells jardins, blaustrades, templets per contemplar estanys, amb peixos i ascades artístiques, amb un gran conjunt d'arbres de tota mena. ..

Als jardins de Can barret van fer coneixença Arístides Moragas i Barret i Consol Barret Carafí, que l'any 1863, es casaven a la capella de Can Frares.

Aquests tenien la casa pairal a Barcelona, al número 7 del carrer Lladó, on el 13 de desembre de 1868, va venir al món Francesc Moragas i Barret. Però va ser a Can Barret on aquest va passar la infantesa i la joventut i visità la finca assíduament al llarg de la seva vida, com alloc predilecte, pel seu ambient romàntic i la possibilitat d'esplai esportiu.

Can Barret va ser destruïda a l'any 1.956, per fer el polígon de Montbau, ara només es conserva una font que està als jardins del carrer Poesia.

Can Frares.

Situada als terrenys dels Vallseca, a la Vall d'Hebron, fou casa de descans dels frares mínims. VA ésser, per els frares, un lloc de descans, proveït de torre i capella pública, molta vinya i abundància d'aigua. Van conservar aquest patrimoni fins a l'exclustració de 1835. Actualment la fundació Albà.

La fundació del convent dels frares mínims a Barcelona fou atorgada per la protecció dels Reis Catòlics, segons la carta del 25 de febrer de 1493 que es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó

La carta va ser dirigida al P. Bernard Boçil, Vicari General de l'Orde., "Conseller de Monarques i primer Apòstol d'Amèrica". En aquesta carta s'ordena lliurar "al religiós e amat nostre frare bernaat Boyl hermità del Orde dels hermitans de frare francisc de Paula en la hermita de Sant Cebrià de Orta, doscentes lliures Barchinonensis..." , que van servir per a la construcció del nou convent, bressol dels mínims a Barcelona.

En poder de la desamortització, la Torre dels Frares va passar el 25 d'Abril del 1844 a propietat del prestigiós notari de Barcelona, Ferran de Moragas i Ubach, avi de Francesc de Moragas i Barret.

La Torre dels Frares, o Can Frares, era una finca de gran extensió, emplaçada en els dominis del marquès d'Alfarràs i de Llupià.

El 1921 va incrementar el patrimoni de la Diputació de Barcelona per a fins benèfics. Avui forma part del conjunt educatiu de la "Fundació Albà" a la Vall d'Hebron.

Can Gallart (Les Heures).

Actualment es un centre d'estudis. También cerca de las Llars Mundet esta el Palau de las Heures (o Can Gallart), residencia con cuatro torres redondas coronada por picos cónicos, al estilo de los châteaux franceses, construido en 1895-98 según planes de A. Font i Carreras por el naviero Gallart, que contenía un espléndido mobiliario y notables obras de arte; actualmente es propiedad de la Diputación de Barcelona y constituye un anexo de las Llars Mundet. Acoge la Fundació Bosch i Gimpera. Can Gallart, "Les Heures"

La família dels Gallart eren oriünds de l'Empordà. Jeroni Gallart va néixer a la segona meitat del segle XVIII a la Bisbal. Va casar-se amb Isabel Batllenc, de Vulpellac.

Els Gallart s'havien emparentat amb els Forgas, també de l'Empordà, de Begur.

Així l'any 1836 van contreure matrimoni a la Bisbal Miquel Gallart Batllenc i reparada Forgas i Bayó. D'aquest matrimoni van néixer Anna i el 27 de novembre de 1838, Josep. Aquest darrer

fou qui construí el Palau de les Heures.

Josep Gallart, la seva germana Anna i la seva mare va (el pare havia mort l'any 1851) marxar cap Amèrica cridats per dos oncles seus, Pere i Joan Forgas, que començaven a fer fortuna a Puerto Rico, on s'havien instal·lat l'any 1838.

El 1852 Josep Gallart arriba a Puerto Rico per treballar amb els seus oncles a l'explotació de sucre de les finques "La Cristina" i "La Lician", aquesta amb més de 700 ha.

El 1854 moren Reparada i l'oncle Josep. Josep Gallart passa a ocupar-se de les explotacions i es fa càrrec de la direcció dels negocis, més 1400 ha entre "La Luciana" i "La Cristina", 400 de les quals estan dedicades al cultiu de la canya.

Josep Gallart arribà a posseir un gran prestigi econòmic, social i polític: diputat, senador de Ponce fins al moment que Espanya va perdre l'illa, va compartir també la direcció de Puerto Rico amb Pablo Ubarri, compte de Santurce.

El 1855 torna a Barcelona, on amplia els negocis amb la creació de l'empresa "La casa del Vapor", inici de "La Hispano Suiza".

El mes de juliol de 1888, Josep Gallart es casa amb Mercè Folch i Perellada. Van instal·lar-se primer al passatge Méndez Vigo i més tard al número 10 de la Rambla de Catalunya. D'aquest matrimoni van néixer 9 fills.

Els Gallart com molts catalans que havien fet fortuna a Amèrica, encara que tenien casa a Barcelona, volien una residència d'estiu i això els va portar a edificar el Palau de les Heures.

Josep Gallart estava més que decidit a no moure's dels voltants de Barcelona . en un primer moment va iniciar negociacions amb els senyors de Martí – Codolar per adquirir la Granja Vella; les negociacions, malgrat l'amistat que els unia, no varen donar fruit; però el senyor Gallart seguir atret per la situació de la Vall d'Horta i decidit a aconseguir-hi la propietat.

Van comprar finalment aquesta finca, molt ben situada al vessant de Mont Maria, un terreny orientat al mar, a la falda sud de la muntanya.

Es tractava d'una propietat de 30 ha, amb un masia vella, Can Duran, que va ser derruïda, només se n'aprofitaren les construccions del segle XVIII que l'envolten. La finca era molt rica en aigua, riquesa que s'incrementà amb l'adquisició dels drets d'una presa al peu de l'ermita de sant Cebrià.

Abans de pertànyer als Gallart, la finca havia estat propietat del Clarós i, després de la família de Juan Carlos de Emilio. Al moment de la compra, apareix com a venedor Jaume Martí; era el 18 d'octubre 1893, el valor de venda fou de 21.000 duros.

L'obra va ser encarregada a l'arquitecte, també de l'Empordà i amic de la família, August Font i Carreras (1845-1924), de molta anomenada a Barcelona, puix havia estat alumne d'Elies Rogent i va ésser un dels primers professors de l'escola Provincial d'Arquitectura, autor entre d'altres obres de la façana de la Catedral de Barcelona, La Caixa d'Estalvis de la plaça Sant Jaume i els Banys orientals, la façana policromada dels quals va desaparèixer l'any 1971.

La primera dificultat que trobà l'arquitecte consistí a evitar la possible competència amb els jardins del laberint del marquès l'Alfarràs, creats per Bagutti seguint el model italià i considerats entre els més bells de Barcelona.

L'edifici central està inspirat en els "Château" del migdia francès; quatre torres rodones, rematades per pics cònics. El conjunt, assentat sobre una gran terrassa amb balustrada, gaudeix d'una àmplia perspectiva dels jardins. Té totes les característiques de les creacions de l'època, en harmonia, gràcia i ordre arquitectònic.

L'edifici consta de semisòtan i tres plantes. La façana de més de 80 metres està presidida per una terracota, al·legoria de Les Heures, de Josep Campeny i Santamanria.

Can Llupià.

Els Jardins del Laberint formen un notable conjunt, actualment de propietat del municipi de Barcelona, al voltant d'una antiga mansió dels Vallseca i després dels Rogers, que passa en el segle XVIII a els Desvalls, marqueses del Poal i de Llupià i després d'Alfarràs (queden vestigis de l'antiga Torre Sobirana darrere del palau construït en el segle passat, amb una façana neomusulmana); els jardins van ser creats a partir de 1793 per Joan Antoni Desvalls i d'Ardena (que va ser un destacat matemàtic i científic) amb l'ajuda del mestre d'obres Andreu Valls i segons plans de l'enginyer italià Domenico Bagutti; el cercle de cipressos i les conduccions d'aigua són de 1797-99 i van ser decorats amb escultures, un temple i balustrades. Els jardins es troben situats al passeig de Vall d'Hebron, al nord del vell poble (passeig que resumeix la carretera de Cornellà a Fogars de Tordera, oberta el 1869), al peu de Collserola, entre les Llarres Mundet i l'accés a Can Papanaps. Actualment són un jardí-museu i en una part de l'edifici hi ha unes oficines de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins. El Laberint, està situat entre les Llarres Mundet i Can Papanaps. El Laberint és més gran que el polígon de Montbau.

Laberint d'Horta.

Primers Montbauencs

dimecres, 2 de març de 2011 00:37

